

23 Indrivning

20 kap. SBL
23 kap. 7 och 8 §§ SBL
15, 16, 18 och 19 §§ lag (1993:891) om indrivning av statliga fordringar m.m., indrivningslagen
4 och 7 §§ indrivningsförordningen (1993:1229), IF
Lag (1985:146) om avräkning vid återbetalning av skatter och avgifter, AvräknL
3 och 4 §§ lag (1982:188) om preskription av skattefordringar m.m.
prop. 1996/97:100 s. 326, 347-355, 373-376, 607, 627, 627-629
Utsökning & Indrivning, RSV 901 utgåva 4

Sammanfattning

Kapitlet ger en översikt över förutsättningarna för indrivning och KFM:s indrivningsarbete. Reglerna om när fordran på skatt enligt SBL ska överlämnas för indrivning till KFM beskrivs mer detaljerat.

SKM ska fortlöpande lämna över underskott på skattekontot till KFM för indrivning. Överlämnade belopp registreras i utsökningsregistret (REX). Ansökan om indrivning anses gjord först när indrivningsuppdraget har registrerats i utsökningsregistret (2 kap. 30 § 3 stycket UB). Innan indrivning begärs ska den skattskyldige normalt uppmanas att betala. I dagligt tal kallas detta överlämnande för restföring.

I 20 kap. SBL, i 57-60 §§ SBF och i 3-9 §§ indrivningsförordningen (IF) finns bestämmelser om vad som åligger SKM i samband med att fordringar överlämnats för indrivning till KFM.

Om uppgift i utsökningsregistret är felaktig ska rättelse göras och det är KFM som beslutar om sådan rättelse.

Fordran på skatt enligt SBL preskriberas fem år efter utgången av det kalenderår då den lämnades för indrivning.

RSV har meddelat rekommendationer m.m. om begäran om indrivning och annat överlämnande till kronofogdemyndigheten

(RSV S 1998:34) samt Rutiner för SKM:s hantering av skattskyldiga i konkurs (RSV 251).

Vidare har RSV tagit fram en Indrivningspolicy (RSV 169) samt Riktlinjer för Borgenärsarbetet hos kronofogdemyndigheten (RSV 950)

23.1 Allmänt

Obetalda fordringar

SKM ska löpande överlämna obetalda fordringar för indrivning till KFM. Skyldigheten att begära indrivning gäller även om skatten är föremål för omprövning eller överklagande (23 kap. 7 och 8 §§ SBL). Skyldigheten gäller dock inte de fall när SKM har beviljat anstånd med betalning av skatten eller avgiften. Under vissa förutsättningar kan SKM avvakta med att begära indrivning.

Indrivning

Med indrivning avses KFM:s åtgärder för att utverka betalning av obetalda skatter och avgifter. Ansvaret för handläggningen av en fordran övergår från SKM till KFM i och med att fordringen överlämnas för indrivning. Vilken indrivningsåtgärd som KFM vidtar styrs i princip av vad som bedöms vara mest fördelaktigt för staten i det enskilda ärendet.

SKM:s uppgiftsskyldighet

Om SKM har uppgifter om gäldenärens ekonomiska förhållanden, som kan antas vara av betydelse för indrivningen, ska KFM underrättas om detta när ansökan om indrivning görs eller så snart som möjligt därefter (7 § IF).

Tidiga åtgärder

Erfarenheten har visat att möjligheten att utverka betalning är störst om kravverksamhet och indrivningsåtgärder kan sättas in så snart som möjligt efter den ordinarie betalningsdagen. Det är därför angeläget att obetalda fordringar i rätt tid överlämnas till KFM. En viktig utgångspunkt för indrivningslagen är att det ska gälla en näst intill ovillkorlig skyldighet att begära indrivning av en obetald skatt (prop. 1992/93:198 s. 54 och prop. 1996/97:100 s. 350).

Om SKM t.ex. har avslagit en ansökan om anstånd med motiveringen att ett anstånd inte är till fördel för det allmänna, ska uppgifter om den skattskyldiges ekonomiska förhållanden som framkommit under ärendets handläggning och som kan antas vara av betydelse för indrivningen överlämnas till KFM snarast. Likaså kan uppgifter som legat till grund för SKM:s beslut om att återkalla en F-skattsedel vara av betydelse för indrivningen.

Gäldenärsutredning

KFM:s arbete med skattefordringar styrs huvudsakligen av utsökningbalken (UB) och indrivningslagen. För att lämplig indrivningsåtgärd ska kunna bestämmas måste KFM göra en

utredning om gäldenärens ekonomiska förhållanden (en gäldenärsutredning), 6 § indrivningslagen.

Exempel på åtgärder som KFM kan vidta är:

- utmätning av lös och fast egendom samt löneexekution (UB),
- uppskov, med eller utan avbetalningsplan (indrivningslagen),
- tagande av säkerhet (indrivningslagen),
- avräkning (AvräknL),
- beslut om ackord enl. uppdrag från SKM (skatteackordslagen),
- nedsättning (skatteackordslagen)
- ansökan om konkurs (indrivningslagen) och
- utkrävande av betalningsskyldighet för annan än den skattskyldige, t.ex. företrädare för en juridisk person s.k. företrädaransvar (särskilt förordnande från RSV).

Exekutionstitel

För att KFM ska kunna verkställa ett beslut måste det finnas en dom eller annan exekutionstitel som underlag. Begreppet exekutionstitel definieras i UB. I 3 kap. 1 § 6 UB sägs bl.a. att en förvaltningsmyndighets beslut, som enligt särskild föreskrift får verkställas, utgör en exekutionstitel.

Skattekontoskuld

En fordran i skattekontosystemet som överlämnas är inte något annat än en fordran avseende skatter och avgifter som ingår i systemet (ett belopp motsvarande ett visst samlat underskott på skattekontot) samt ränta på denna. Det finns således inte någon dom av förvaltningsdomstol eller något beslut av en förvaltningsmyndighet som direkt kan hänföras till en viss debitering på kontot att åberopa som exekutionstitel vid indrivningen. I SBL:s bestämmelser anges att vid indrivning får verkställighet enligt utskökningsbalken ske. Det innebär att verkställighet får ske utan föregående dom. Fordran, skattekontounderskottet, som lämnats för indrivning (restförs) utgör således en exekutionstitel. Som ovan nämnts behöver skattebeslutet som föranleder indrivningsåtgärden inte ha vunnit laga kraft, dvs. tiden för rätt att överklaga behöver inte ha gått ut, 23 kap. 8 § SBL.

Restföring sker av den del av betalningsuppsättningen som inte täcks av nästa periods överskott under förutsättning att underskottet överstiger restföringsgränsen (se nedan avsnitt 23.2.1). Om det uppkommer ett underskott på skattekontot vid avstämningen ska den skattskyldige normalt uppmanas att betala beloppet innan restföring sker. Det underskott som uppkommit på kontot är ”låst” och kan inte ändras. Ytterligare skatt att betala

registreras på skattekontot först på förfallodagen och belopp som ska tillgodoräknas den skattskyldige registreras på kontot så snart underlag finns (3 kap. 5 § 3 st. SBL). Ändringar av skattebeslut som ingår i underskottet medför därför debiteringar och krediteringar på senare perioder.

Indrivningsuppdrag

Varje ny fordran, dvs. underskott på skattekontot, som lämnas till KFM för indrivning betraktas och hanteras som ett nytt indrivningsuppdrag och åsätts ett eget skuldnummer. De belopp som överlämnats för indrivning förblir dock uppdebiterade hos SKM och ackumuleras vid varje avstämning. SKM har således uppgift om skuldens totala belopp registrerat hos sig.

Utgångspunkten är att alla skatter och avgifter ska betalas.

Avbrytande av indrivning

KFM har möjlighet att avbryta indrivningen när ytterligare åtgärder framstår som utsiktslösa eller inte är försvarliga med hänsyn till kostnaderna och indrivning inte krävs från allmän synpunkt (18 § indrivningslagen). Normalt avbryts indrivningen när det kan konstateras att gäldenären saknar utmättningsbara tillgångar.

Att indrivningen avbryts betyder inte att betalningsskyldigheten faller bort. Gäldenären är fortfarande skyldig att betala och KFM har kvar möjligheten att vidta åtgärder för att framtvunga en betalning. Att KFM avbryter indrivningen innebär endast att KFM övergår från aktiv indrivning till passiv indrivning under vilken man endast bevakar fordringen. Om det efter en tid visar sig att betalning kan erhållas till skälig kostnad, ska indrivningsuppdraget återupptas.

När en gäldenär är föremål för passiv indrivning bevakar ADB-systemen om gäldenären får återbetalning av skatt eller annan restitution. Vidare sänds varje år ut ett krav till alla gäldenärer som inte blivit krävda under det senaste året.

23.2 Överlämnande för indrivning

23.2.1 Beloppsgränser för begäran om indrivning

I 20 kap. 1 § SBL regleras när en fordran enligt SBL ska överlämnas för indrivning. Om det finns särskilda skäl får SKM avvakta med att begära indrivning (se avsnitt 23.3). Om det kan antas att fordringen kommer att föranleda en konkursansökan, om den skattskyldige är försatt i konkurs eller om det annars finns särskilda skäl får begäran om indrivning ske utan att beloppsgränserna är uppnådda (se avsnitt 23.2.4).

10 000 kronor

Två beloppsgränser är normalt avgörande för om en fordran ska lämnas till KFM för indrivning eller inte. I fråga om skattskyldig

som ska lämna skattedeklaration eller som, utan att vara skyldig att lämna sådan deklaration, har en F-skattsedel gäller att begäran om indrivning ska ske om det obetalda beloppet uppgår till minst 10 000 kr. Detta gäller även den som ska lämna en skattedeklaration för ett helt beskattningsår.

500 kronor

I fråga om andra skattskyldiga gäller att det obetalda beloppet ska uppgå till minst 500 kr. Detta innebär att för delägare i handelsbolag som debiterats särskild A-skatt (SA-skatt) är beloppsgränsen för indrivning 500 kr, eftersom det är handelsbolaget som ska lämna skattedeklaration och inte delägaren.

500 kronor under en lång tid

För skattskyldiga där den högre beloppsgränsen för begäran om indrivning (10 000 kr) gäller ska mindre belopp lämnas för indrivning, om ett belopp på minst 500 kr varit obetalt under en längre tid. Vad som menas med längre tid anges inte i lagen, men en utgångspunkt bör dock vara att tiden inte bör vara längre än sex månader (prop. 1996/97:100 s. 628).

**Andra skatte-
skulder än skatte-
kontoskulder**

Bestämmelser om när fordringar som inte omfattas av SBL ska överlämnas för indrivning finns i 4 § IF. Skatter och avgifter enligt UBL, USAL och ML ska, om inte särskilda skäl talar emot det, överlämnas för indrivning senast två månader efter det att beloppet skulle ha betalats. Någon beloppsgräns för när begäran om indrivning ska göras finns inte i 4 § IF. Den gräns som angivits i förarbetena till indrivningslagen är att indrivning inte bör begäras på sammanlagda belopp som understiger 100 kr (prop. 1992/93:198 s. 55).

23.2.2 Betalningsupplupning

Om det har uppkommit ett underskott på skattekontot ska den skattskyldige genom en betalningsupplupning ges tillfälle att betala sin skuld innan den överlämnas för indrivning. Om särskilda skäl finns får indrivning begäras utan att den skattskyldige först har upplupnats (20 kap. 3 § SBL). Vad som kan avses med särskilda skäl, se avsnitt 23.2.3.

**Utlupnat skatte-
konto**

Om betalningsupplupningen inte får till följd att kontot är utlupnat vid nästa avstämning restförs skulden i samband med denna avstämning om det finns ett underskott som uppgår till ovan nämnda beloppsgränser. För att undvika att någon del av det betalningsupplupnat belopp överlämnas för indrivning måste, förutom betalningsupplupnat belopp, alla under månaden förfallna skatter samt upplupen ränta betalas innan avstämningstidpunkten.

I 3 § IF finns motsvarande bestämmelse vad gäller fordringar som inte omfattas av SBL.

23.2.3 Snabbrestföring

RSV har gett ut rekommendationer m.m. om begäran om indrivning och annat överlämnande till KFM av fordringar enligt SBL (RSV S 1998:34).

Snabbrestföring	Begreppet ”snabbrestföring” finns inte i lagtexten utan är en benämning på när en skatteskuld överlämnas för indrivning före den tidpunkt då överlämnande normalt ska ske. Snabbrestföring kan ske på två sätt. Dels genom att indrivning begärs på belopp även om villkoren för överlämnande inte är uppfyllda, dels genom att någon betalningsupplupning inte skickas till den skattskyldige innan indrivning begärs.
Förfallit till betalning	En första förutsättning för snabbrestföring är att förfallodagen har inträffat. Skatt som ska betalas registreras på skattekontot på förfallodagen (3 kap. 5 § SBL). Det belopp som kan snabbrestföras är det underskott som uppkommit fram till dagen för överlämnandet inklusive upplupen kostnadsränta.
Konkursansökan, konkurs eller särskilda skäl	Om villkoren för överlämnande för indrivning, enligt 20 kap. 1 § SBL, inte är uppfyllda (beloppsgränserna för överlämnade) får SKM ändå begära indrivning om det kan antas att fordringen kommer att föranleda en konkursansökan, om den skattskyldige redan är försatt i konkurs, eller om det annars finns särskilda skäl (20 kap. 2 § SBL).
Ingen betalningsupplupning	<p>SKM har möjlighet att begära indrivning utan att först sända ut en betalningsupplupning om det finns särskilda skäl. De skäl som åsyftas är i huvudsak samma skäl som kan föranleda snabbrestföring enligt 20 kap. 2 § SBL (prop. 1996/97:100 s.628).</p> <p>Som tidigare nämnts är möjligheten att få betalt störst om KFM:s indrivningsåtgärder kan sättas in så snart som möjligt efter den ordinarie betalningsdagen. För en effektiv indrivning kan det i vissa fall vara angeläget för KFM att få uppgift om förfallna fordringar så fort som möjligt. För att KFM ska få behörighet och möjlighet att agera måste fordran överlämnas för indrivning. För att KFM ska kunna bevaka statens fordringar i konkurs krävs inte att fordringarna är restförda. Alla fordringar som uppkommit före beslut om konkurs får göras gällande i konkursen. Se vidare kapitel 24.</p> <p>Även om fordringen är överlämnad för indrivning kan SKM, som debiterande myndighet, ändra storleken på fordringen genom omprövning eller med anledning av överklagande. SKM kan således göra nytt beslut avseende en period där krav tidigare bokförts på skattekontot och ingått i ett belopp som överlämnats för indrivning. Beslutet registreras på kontot och kan, om det</p>

innebär en sänkning och skattekontot vid nästa avstämning utvisar ett överskott, påverka fordran hos KFM.

23.2.3.1 Situationer när snabbrestföring kan ske

Inför en eventuell konkursansökan

En konkursansökan kan vara en indrivningsåtgärd för att ta tillvara statens fiskala intresse. Genom ansökan eller hot om konkurs kan gäldenären förmås att betala sin skuld. En förutsättning för konkursansökan är att det finns skälig anledning att anta att gäldenären är på obestånd. Med obestånd avses att gäldenären inte rätteligen kan betala sina skulder alltefter som de förfaller till betalning och denna oförmåga inte är endast tillfällig. KFM:s beslut om konkursansökan ska grundas på vad som kommer fram vid gäldenärsutredningen. För att denna utredning ska bli så bra som möjligt kan KFM behöva uppgifter om SKM:s totala fordran mot gäldenären, dvs. även sådana fordringar som förfallit till betalning men som ännu inte har överlämnats för indrivning. Är gäldenären inte restförd för skatteskulder måste KFM få ett uppdrag för att få behörigheten att agera som borgenär. Är någon skatt förfallen till betalning kan detta ske genom att fordran snabbrestförs.

Efter beslut om konkurs

Om staten har en fordran hos en gäldenär som försatts i konkurs ska KFM göra fordran gällande i konkursen och även i övrigt bevaka den rätt som tillkommer det allmänna (16 § indrivningslagen). Detta gäller alla fordringar som uppkommit före beslut om konkurs. När gäldenären är försatt i konkurs är det viktigt att KFM omedelbart får kännedom om alla skulder.

Om den skattskyldige är försatt i konkurs, ska SKM överlämna fordran på skattebelopp som inte har betalats till KFM, 20 kap. 7 § SBL. Alla ännu inte förfallna och förfallna ännu inte restförda skattebelopp som uppkommit före beslut om konkurs ska överlämnas till KFM. I de fall skatten har förfallit till betalning (och därmed registrerats på skattekontot) kan SKM överlämna underskottet på skattekontot genom snabbrestföring. Då förfallna belopp som ännu inte restförts syns på skattekontot behöver snabbrestföring normalt inte ske. Om fordran inte har förfallit till betalning kan snabbrestföringsrutinen inte användas då fordran ännu inte är registrerad på skattekontot. Uppgift om icke förfallna fordringar får manuellt överlämnas till KFM. Detta gäller även fordringar på skatt eller avgift utanför skattekontosystemet.

Om underskottet på skattekontot inte uppgår till de i 20 kap. 1 § SBL angivna beloppsgränserna måste SKM manuellt sänka restföringsgränsen för att beloppet ska gå över vid avstämningen av kontot.

Mer om fordringar i konkurs se avsnitt 24.4.1.

Särskilda skäl

Lagstiftaren har som exempel på särskilda skäl när indrivning kan begäras utan att villkoren för överlämnande (beloppsgränserna) är uppfyllda nämnt att den skattskyldige systematiskt utnyttjar beloppsgränserna för överlämnande för att skaffa sig kredit. Ett annat exempel är fall där det är fara i dröjsmål därför att den skattskyldige är i färd med att göra sina tillgångar oåtkomliga för exekution (prop. 1996/97:100 s. 628). Den skattskyldige kan göra sina tillgångar oåtkomliga för exekution genom att avyttra tillgångarna, flytta dem utomlands eller själv vara på väg att lämna landet tillsammans med tillgångarna. Dessa skäl torde ha betydelse främst som grund för snabbrestföring enligt 20 kap. 3 § SBL och 3 § IF, dvs. de utgör sådana skäl som medför att betalningsuppsmaning kan underlåtas oavsett beloppets storlek.

**KFM:s gälde-
närsutredning**

Ett annat exempel på när snabbrestföring kan ske är när det redan finns en fordran på den skattskyldige men fordran understiger beloppsgränsen och den skattskyldiges betalningsförmåga för ett tillkommande ännu inte förfallet belopp ifrågasätts. I en sådan situation bör KFM snabbt få möjlighet att vidta indrivningsåtgärder beträffande det underskott som redan finns. Om KFM genom restföringen av ett belopp under restföringsgränsen får möjlighet att påbörja en gälde-
närsutredning innan ett större belopp förfaller till betalning och eventuellt snabbrestförs, utan föregående betalningsuppsmaning, kan indrivningsåtgärder avseende det tillkommande beloppet snabbt vidtas och bli effektivare.

I samband med indrivningslagens införande diskuterades gränsen mellan den uppdragsgivande myndighetens verksamhet och indrivningsverksamheten. En olägenhet med överlämnandet som en skarp gräns mellan berörda myndigheter är att KFM inte kan agera samlat när så behövs. Om KFM har att pröva frågan om uppskov och möjligheten för gälde-
nären att betala enligt avbetalningsplan, kan det vara nödvändigt att även väga in obetalda fordringar som inte lämnats för indrivning. Det förhållandet att KFM har att pröva frågan om uppskov bör således utgöra skäl för snabbrestföring, eftersom KFM bara har möjlighet att medge avbetalningsplaner för restförda belopp.

**Avbetalningsplan
hos KFM**

Om gälde-
nären underlåter att betala skatter och avgifter alltefter-
som de förfaller får beviljat uppskov återkallas av KFM. KFM har möjlighet att via skattekontosystemet se de belopp som förfallit till betalning men som ännu inte har överlämnats för indrivning. Vill KFM ha uppgifterna om aktuella skulder överlämnade till sig inför beslut om återkallelse av en avbetalningsplan bör SKM normalt efterkomma KFM:s begäran.

Betalningssäkring	Har SKM utverkat betalningssäkring och överlämnat beslutet till KFM för verkställighet bör SKM så fort skatten har fastställts och förfallit till betalning snabbrestföra uppkommet underskott.
Ackord	<p>SKM får uppdra åt KFM att fatta beslut om att anta förslag om ackord (2 § lag om ackord rörande skattefordringar m.m.) Principen är att alla skattefordringar som ingår i ackordsbeslutet måste vara restförda för att KFM ska kunna vidta åtgärder med anledning av ackordsbeslutet. Har förfallodagen passerats kan skatterna snabbrestföras. Både vid snabbrestföring och ordinarie restföring måste skuldbeloppet markeras så att inte restföringen medför att kreditupplysningsföretagen meddelas och att gäldenären inte aviseras en betalningsanmaning från KFM. Denna registrering måste göras av KFM innan restföringen när det gäller skattekontoskulder och av RSV när det gäller övriga skulder.</p> <p>Om däremot SKM ska fatta beslut om att anta ett förslag om ackord kan detta vara skäl för att avvakta med att begära indrivning, se avsnitt 25.1.</p>
Företagsrekonstruktion eller skuldsanering	Om den skattskyldige är föremål för företagsrekonstruktion eller om en ansökan om skuldsanering är under behandling hos KFM kan det i vissa fall finnas skäl att snabbrestföra förfallna skattebelopp. KFM ska bevaka samtliga skatter och avgifter som har uppkommit före beslut om företagsrekonstruktion respektive skuldsanering. I dessa fall är det KFM som initierar en snabbrestföring.
Betalningsinställelse	Har en skattskyldig meddelat att betalningarna ställts in kan det ibland finnas skäl för snabbrestföring. Om SKM bedömer att den skattskyldige är på obestånd bör KFM uppmärksammas på detta så att KFM kan gå in med en konkursansökan. I samband med detta kan det finnas anledning att snabbrestföra.
Utmätning eller fara i dröjsmål	<p>Vidare bör skäl för snabbrestföring föreligga om KFM ska göra en utmätning eller om KFM anser att ett dröjsmål med indrivningen skulle äventyra indrivningen hos gäldenären. KFM kan samtidigt utmäta tillgångar för borgenärer i enskilda mål och som borgenär för staten i allmänna mål. För att staten ska kunna vara med och dela på betalningen måste KFM ha en verkställbar exekutionstitel, dvs. staten ska ha begärt indrivning av sina fordringar. Om SKM inte skyndsamt överlämnar fordran för indrivning kan det få till följd att staten inte kommer att få betalt för sin fordran då gäldenärens tillgångar kan ha försvunnit eller förbrukats.</p> <p>För att underskott på skattekontot ska kunna beaktas vid löneutmätning måste underskottet vara överlämnat för indrivning.</p> <p>Sammanfattningsvis kan sägas att SKM bör snabbrestföra underskott på skattekontot endast när man vet eller det finns starka skäl</p>

att tro att betalning inte kommer att erläggas enligt betalningsuppsmaning och det har betydelse för KFM:s val av indrivningsåtgärd att skulden överlämnas för indrivning.

23.2.4 Hinder mot snabbrestföring

En förutsättning för att överlämnande för indrivning ska kunna ske är att ett skattebelopp inte har betalats i rätt tid, dvs. överlämnande kan inte ske innan förfallodagen inträffat.

Snabbrestföring bör inte ske om skattskyldig har uppgivit att betalning kommer att ske innan tidsfristen på betalningsuppsmaningen har gått ut eller i de fall den skattskyldige avser att begära anstånd med betalning av skatten. Vidare bör inte snabbrestföring ske om det är första gången som ett underskott på skattekontot har uppkommit.

23.2.5 Tidigareläggning av förfallodag

När skatten ska vara betald regleras i 16 kap. SBL .

Huvudregler

Skatt som ska betalas enligt ett grundläggande beslut om slutlig skatt ska ha betalats senast den förfallodag som infaller efter det att 90 dagar har gått från beslutsdagen (16 kap. 6 § 1 st. SBL).

Skatt som bestämts genom omprövningsbeslut eller beslut om debiteringsåtgärd ska ha betalats senast den förfallodag som infaller närmast efter det att 30 dagar har gått från beslutsdagen. Det samma gäller SKM:s beslut om ansvar enligt 12 kap. SBL. Slutlig skatt behöver dock inte betalas förrän det gått 90 dagar från dagen för grundbeslutet (16 kap. 6 § 2 st. SBL).

Belopp som ska betalas registreras på skattekontot på förfalldagen. Om den skattskyldige inte betalar skatten och skattekontot, efter den ordinarie avstämningen, utvisar ett underskott får den skattskyldige en betalningsuppsmaning innan underskottet överlämnas för indrivning.

Särskilda skäl

Enligt 16 kap. 6 § 4 st. SBL har SKM möjlighet att bestämma en annan förfallodag antingen före eller efter den förfallodag som följer av huvudregeln, om det finns särskilda skäl.

Det enda exempel som ges på ett sådant särskilt skäl är att SKM, i samband med skönsbeskattning, finner att det finns risk att den skattskyldige undanskaffar tillgångar eller på annat sätt försvårar för staten att få betalt (prop. 1996/97:100 s.607).

Vad som menas med ”på annat sätt försvårar för staten att få betalt” anges inte i förarbetena. Detta torde innebära att det måste finnas en konstaterbar risk att indrivningen försvåras eller

äventyras. I vilka fall sådan risk föreligger har beskrivits i avsnitt 23.2.3.1

Om det föreligger sådana omständigheter som kan föranleda betalningssäkring bör förfallodagen ändras till en tidigare förfallodag.

23.3 Särskilda skäl för att avvakta med att begära indrivning

RSV har i sina rekommendationer m.m. om indrivning lämnat rekommendation om när SKM bör avvakta med att begära indrivning, se RSV S 1998:34 avsnitt 5.

Särskilda skäl

Om det finns särskilda skäl får SKM avvakta med att begära indrivning av obetalt belopp trots att beloppsgränsen för detta är uppnådd (20 kap. 1 § SBL). För andra skulder än skattekontoskulder finns motsvarande bestämmelse i 4 § IF.

Skyldighet att begära indrivning

Som tidigare nämnts är en viktig utgångspunkt för indrivningslagen att det ska gälla en nästan ovillkorlig skyldighet att begära indrivning av obetald skatt. SKM får underlåta att begära indrivning bara om det finns förutsättningar för att meddela anstånd eller eftergift eller på annat sätt formellt förfoga över fordringen (prop. 1996/97:100 s. 350). Dessutom ger bestämmelsen SKM utrymme att – i enlighet med tidigare rutiner – avvakta med indrivning i det fall det har inkommit en anståndsansökan som inte hunnit behandlas (prop. 1996/97:100 s. 352).

Ansökan om anstånd med betalning

Har den skattskyldige ansökt om anstånd med betalning av skatten och myndigheten inte har hunnit besluta i anståndsfrågan, men det finns skäl som talar för att anstånd kan komma att medges, får SKM avvakta med att begära indrivning (prop. 1996/97:100 s. 628).

SKM bör inte avvakta med begäran om indrivning i de fall den skattskyldige i syfte att fördröja indrivningen lämnar in en ansökan om anstånd sent. För att SKM ska få avvakta med begäran om indrivning ska det finnas skäl som talar för att anstånd kan komma att medges.

Skattskyldig har överklagat beslut om att inte medge anstånd

I undantagsfall kan SKM avvakta med att begära indrivning om SKM har prövat anståndsfrågan men ett beslut att inte medge anstånd har överklagats. SKM bör avvakta med att begära indrivning endast om utgången i anståndsfrågan är osäker. Om överklagandet enbart gäller frågan om säkerhet för anståndsbeloppet kan det också finnas skäl att avvakta med indrivning om det inte bedöms som uteslutet att myndighetens beslut kan komma att ändras.

Finns det anledning att anta att den skattskyldige kommer att medges eftergift eller befrielse bör SKM avvakta med att begära indrivning. Detta gäller dock endast om det finns förutsättningar för att meddela anstånd enligt 17 kap. 2 § 1 st. 1 p. eller 17 kap. 7 § SBL.

Förutsättningar för anstånd enligt 17 kap. 2 § 1 st. 1 p. SBL föreligger om det kan antas att den skattskyldige kommer att få befrielse helt eller delvis från skatten, dvs. kommer att få nedsättning efter omprövning eller rättelse av debiteringsfel. (se RSV:s rekommendationer m.m. RSV S 1998:13 avsnitt 4.1).

Anstånd enligt 17 kap. 7 § SBL får medges om det finns synnerliga skäl. Ett sådant anstånd kan vara till fördel för såväl skattskyldig som för det allmänna (prop. 1996/97:100 s. 422). Avgörande för att ge anstånd bör vara att viss tids betalningsanstånd är till fördel för både den enskilde och det allmänna. Det bör klart framgå bl.a. att betalningsanståndet inte leder till kreditförluster för det allmänna. Det ska framstå som sannolikt att skattefordringen kommer att bli betald inom en snar framtid och ett överlämnande av fordringen för indrivning skulle minska statens möjligheter att få betalt. Se vidare om anstånd enligt 17 kap. 7 § SBL i avsnitt 19.7.

Om det finns synnerliga skäl får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer helt eller delvis befria en skattskyldig från skyldigheten att göra skatteavdrag eller att betala arbetsgivaravgifter eller moms (13 kap. 1 § SBL).

Ackord

Ackord är en särskild form av befrielse/eftergift. Om den skattskyldige har ansökt om ackord och det finns skäl som talar för att ackord kommer att meddelas, bör SKM avvakta med att begära indrivning om det inte finns förutsättningar för att meddela anstånd enligt 17 kap. 2 § 1 st.1 p. SBL.

Höjd restföringsgräns

När SKM avvaktar med begäran om indrivning innebär detta rent tekniskt att beloppsgränsen för när överlämnande ska ske höjs. Gränsen måste sättas så att beloppet även infattar den kostnadsränta som belöper på det betalningsuppskottet fram till nästa avstämning samt eventuellt nya underskott jämte ränta som uppkommit vid denna avstämning. Om det sammanlagda underskottet vid nästa avstämning överstiger den höjda restföringsgränsen med en krona restförs hela det betalningsuppskottet.

Kostnadsräntan

En annan effekt av SKM:s avvaktande med att begära indrivning utan att medge anstånd är att den skattskyldige kommer att få betala kostnadsränta enligt reglerna för sen betalning (hög

kostnadsränta på belopp över 10 000 kr) i stället för den låga räntan.

SKM bör upplysa den skattskyldige om de räntekonsekvenser som kan bli följden av att SKM avvaktar med indrivning medan en anståndsansökan prövas. Om den skattskyldige då begär att beloppet ska överlämnas för indrivning bör SKM göra detta.

23.4 Nedsättning av fordran som överlämnats för indrivning

Överskott på skattekontot

Enligt 16 kap. 9 § SBL ska ett inbetalt belopp avräknas från den skattskyldiges sammanlagda skuld enligt SBL. Det innebär att överskott på kontot, om det inte finns någon spärr på grund av pågående utredning eller fastställd ännu inte förfallen skatt m.m., ska överföras till KFM och avräknas mot restförda skattekontoskulder. När en överföring av ett överskott sker kallas det i skattekontot för nedsättning. Nedsättningen krediteras skattekontomålen i åldersordning med det äldsta målet först. Detta sker helt automatiskt i samband med avstämning av skattekontot.

Efter en sådan nedsättning ska eventuell fordran som är föremål för indrivning endast omfatta vad som vid denna tidpunkt utgör den skattskyldiges totala underskott på kontot.

Betalning i tid

Ett korrekt överlämnande för indrivning av obetald skatt förutsätter bl.a. att hänsyn tagits till samtliga betalningar till skattekontot som kommit in till SKM senast den dag då avstämning av kontot sker. Detta medför att det kan komma att finnas betalningar som är bokförda på SKM:s särskilda konto vid avstämningstidpunkten men som inte har hunnit krediteras den skattskyldiges skattekonto. I dessa fall kommer skattekontosystemet att, när betalningen krediteras på kontot, konstatera att överlämnat belopp avser ett ”felaktigt” belopp. Överlämnandet har gjorts på felaktiga grunder och en nedsättning av det restförda beloppet sker automatiskt i samband med att betalningen registreras på kontot.

23.5 Rättelse i utsökningsregistret vid felaktig restföring

23.5.1 Allmänt

Oriktig uppgift

Rättelse av uppgift i utsökningsregistret görs i princip bara i undantagsfall och under förutsättning att uppgiften är oriktig och felaktigt har registrerats i utsökningsregistret. Ansvar för att rättelse sker ligger såväl på SKM i egenskap av uppdragsgivande myndighet som på KFM.

KFM underrättas

Om skattskyldigs betalningsskyldighet fallit bort eller satts ned ska SKM skyndsamt underrätta KFM om detta. Detsamma gäller om det kommit fram att indrivning inte borde ha begärts (8 § IF). Att betalningsskyldigheten bortfallit eller satts ner meddelas inte särskilt till KFM. Det får KFM veta endast om det vid en avstämning uppkommer ett överskott som avräknas mot restförda skattekontoskulder. Om det framkommer att restföringen är felaktig ska däremot SKM agera.

KFM beslutar

Det är den KFM i den region där målet är registrerat som fattar beslut om rättelse eller uteslutning av uppgifter i utökningsregistret. Om en skattskyldig begär rättelse eller om SKM efter utredning anser att ett belopp felaktigt överlämnats för indrivning ska ärendet överlämnas till KFM. SKM ska i ett yttrande lämna objektiva uppgifter om vad som har hänt i ärendet och om restföringen är att betrakta som felaktig. Något ställningstagande i frågan om rättelse i utökningsregistret ska således SKM normalt inte ta. De uppgifter som SKM har lämnat ligger sedan till grund för KFM:s beslut. I dagligt tal kallas rättelser i utökningsregistret för gallring.

Det är sedan KFM:s beslut om rättelse som ligger till grund för rättelse och gallring i kreditupplysningsföretagens register och i skatterregistret. Återtas en fordran som felaktigt överlämnats för indrivning och rättas därmed uppgiften i utökningsregistret meddelas alla kreditupplysningsföretag automatiskt att tidigare lämnad uppgift var felaktig och ska tas bort ur deras register. Samtidigt tar KFM bort grundavgiften på 500 kr.

Om en skattskyldig inte har haft någon skuld hos KFM under en tvåårsperiod och om han betalar en ny skuld hos KFM innan myndigheten hinner påbörja exekutiva åtgärder för indrivning av skulden kommer skulden att sekretessbeläggas i indrivningsregistret och tas bort ur kreditupplysningsföretagens register. Sekretessmakingen av en skuld upphör om en ny skuld restförs inom en tvåårsperiod. Uppgifterna tas inte bort om nedsättning sker av restfört belopp genom att ett överskott på skattekontot förs över till KFM.

23.5.2 Felaktig restföring

Felaktig restföring anses föreligga dels om betalning har skett i tid, dels om SKM genom felaktig handläggning av ärendet har förorsakat restföringen.

En begäran om anstånd med betalning av skatt eller omprövning som inkommer till SKM först efter det att beloppet överlämnats för indrivning eller i sådan tid att det inte finns möjlighet för SKM att

behandla ärendet medför inte att överlämnandet är att anse som felaktigt.

Rättelse bör ske skyndsamt då snabb handläggning kan förhindra att felaktiga uppgifter lämnas till kreditupplysningsföretagen.

En förutsättning för rättelse av felaktig restföring är normalt att skulden i utökningsregistret efter nedsättning är noll kr.

I begreppet felaktig restföring ingår inte fel som förorsakats av den skattskyldige själv eller dennes revisor eller bokförare.

För ytterligare information om hanteringen av uppgifter som ska rättas i utökningsregistret hänvisas till RSV:s arbetsbeskrivning om restföring och rättelse av skattekontomål (2002-03-01).

23.5.2.1 Betalning i rätt tid

Enligt SBL anses skatten vara betald den dag då betalningen har bokförts på skattemyndigheten särskilda konto (16 kap. 3 §). Inbetalning ska alltså göras genom en insättning på SKM:s konto. Om en skattskyldig skulle vilja betala kontant på ett skattekontor (detta torde dock endast ske i undantagsfall), måste SKM upplysa om att betalningen inte anses gjord och att kostnadsränta kan komma att debiteras eftersom pengarna inte blir bokförda på SKM:s konto förrän inom ett par bankdagar.

Överlämnande i samband med avstämning

Felaktig restföring anses föreligga om full betalning har gjorts i rätt tid till SKM, dvs. betalning har bokförts på SKM:s särskilda konto på ordinarie förfallodag eller senast dagen innan överlämnandet för indrivning, vilket normalt sker på avstämningsdagen. Betalningen ska avse samtliga fram till avstämningen förfallna skatter och upplupna räntor på skattekontot. Dock får det på kontot finnas ett underskott som understiger restföringsgränsen.

En betalning som har bokförts hos SKM efter avstämningstidpunkten men innan skulden registrerats i utökningsregistret är inte att betrakta som betalning i rätt tid.

Det är den skattskyldige som står risken för att betalningen kommer in för sent. Det tar i normalfallet 2-3 dagar från det att betalningen gjorts på post eller bank innan betalningen har bokförts på SKM särskilda konto. Har post eller bank orsakat en försenad betalning får den skattskyldige vända sig dit med eventuella anspråk på ersättning för den skada som kan ha uppkommit på grund av förseningen.

Automatisk rättelse

En betalning som har bokförts på SKM:s särskilda konto i tid men som inte hunnit registreras på den skattskyldiges skattekonto vid avstämningen medför att rättelse sker automatiskt då betalningen registreras på kontot. Om rättelsen medför att det restförda

beloppet understiger restföringsgränsen återtass hela beloppet från KFM.

Rättelsen medför att uppgifterna tas bort ur utsökningsregistret, gallringsmarkeras, och meddelande skickas till samtliga kreditupplysningsföretag om att tidigare lämnad uppgift var felaktig och ska rättas i deras register. Även grundavgiften på 500 kr hos KFM tas bort.

23.5.2.2 SKM har handlagt ärendet felaktigt

Det kan finnas andra skäl till att en restföring har blivit felaktig. Om SKM har handlagt ärendet på ett felaktigt sätt kan felaktig restföring föreligga.

Exempel på felaktig handläggning är:

- skattedeklaration har inscannats fel,
- SKM:s beslut om anstånd med betalning av skatt har inte registrerats eller
- SKM:s åtgärd att avvakta med indrivning har inte ”registrerats” på skattekontot, dvs. SKM har inte höjt restföringsgränsen i det tekniska systemet eller inte beaktat den kostnadsränta som belöper på skulden.

Om SKM efter utredning finner att skulden felaktigt överlämnats för indrivning ska restfört belopp nedsättas och återkallas från KFM. Rättelsen sker automatiskt då betalningen registreras på den skattskyldiges skattekonto.

23.6 Avräkning av inbetalda belopp

23.6.1 Avräkning på skattekontot

Varje betalning som den skattskyldige gör bokförs på skattekontot. Betalningar och övriga krediteringar ska enligt huvudregeln bokföras utan någon avräkningsordning mellan olika skatter och avgifter på kontot. Inbetalt belopp räknas av från den skattskyldiges sammanlagda skatteskuld enligt SBL oberoende av vad den skattskyldige har begärt (16 kap. 9 §).

Ett avstämt skattekontounderskott påverkas inte av att de i perioden ingående debiteringarna eller krediteringarna ändras. Ändringarna medför i stället debiteringar eller krediteringar på senare perioder under vilka de nya beloppen ska betalas eller besluten fattas.

Om den skattskyldige har uppmanats att betala ett underskott på skattekontot och betalar in ett belopp motsvarande betalnings-

**Ingen
avräknings-
ordning**

**Betalningsupp-
maning**

uppsamlingsbeloppet kan betalningen inte styras till att täcka just det betalningsuppsamlade beloppet. Det belopp som betalningsuppsamlats är inte en viss skatt eller avgift utan en generell skattekontoskuld. Inbetalt belopp avräknas mot den skattskyldiges sammanlagda skuld på kontot. Utvisar kontot fortfarande en brist vid nästa avstämning kommer ett belopp högst motsvarande det betalningsuppsamlade beloppet att överlämnas till KFM för indrivning såvida förutsättningar för överlämnande i övrigt är uppfyllda.

Underskott på skattekontot

Om det finns ett underskott på ett skattekonto och det behöver anges om en specifik skatt eller avgift är betald eller inte, ska underskottet i regel fördelas proportionellt mellan de skatter och avgifter som påförts under den aktuella perioden.

Sidoansvar

Vid sidoansvar gäller dock att om sidobetalaren inte begär något annat ska betalningen som sidobetalaren gör räknas av från den skatt som också huvudbetalaren är skyldig att betala först när sidobetalarens eventuella övriga skatteskuld är betald (16 kap. 10 § SBL).

23.6.2 Avräkning vid återbetalning av skatt

Allmänna mål

Vid återbetalning av skatter och avgifter enligt 18 kap. 1-3 §§ SBL gäller bestämmelserna om avräkning i avräkningslagen. Avräkning innebär att staten har möjlighet att kvitta återbetalningsbart belopp mot obetalda skatter och avgifter. Avräkning innebär således att den skattskyldige bara har rätt att få ut vad som återstår efter betalning av samtliga allmänna mål.

Ett återbetalningsbart överskott på skattekontot ska i första hand användas till att täcka olika hinder mot återbetalning enligt 18 kap. 7 § p. 1-6 och 7a § SBL. Att dessa poster avräknas först sker med stöd av 15 § avräkningslagen. I andra hand ska överskottet avräknas mot restförda skattekontounderskott. Detta sker med stöd av 16 kap. 9 § SBL. I tredje hand ska överskottet avräknas mot skatteskulder i "gamla" system och i sista hand mot övriga allmänna mål. KFM underrättas automatiskt om avräkningarna via de tekniska systemen.

23.7 Utmätning av överskott på skattekontot

Varje överskott

Den skattskyldiges fordran på skatt som ska återbetalas enligt SBL får utmätas (18 kap. 9 § SBL). Detta innebär att utmätning får ske av varje överskott som uppkommit på skattekontot (prop. 1996/97:100 s. 620). När det gäller överskott vid den årliga avstämningen av skattekontot får utmätning ske först efter det att KFM getts tillfälle att ta fordringen i anspråk enligt lagen om

avräkning vid återbetalning av skatter och avgifter (18 kap. 9 § 2 st. SBL).

Enligt 1 kap. 4 § 1 st. SBL likställs ränta med skatt. Utmätning får således omfatta även den intäktsränta som belöper på överskottet.

Överskott som inte återbetalas

Det måste dock vara fråga om ett utbetalningsbart överskott som kan disponeras av den skattskyldige. Den omständigheten att den skattskyldige begär att återbetalningsbart överskott ska stå kvar på skattekontot för betalning av framtida skatteskulder (18 kap. 7 § 6 p. SBL) eller gör en inbetalning till kontot innan skatten förfallit till betalning hindrar inte att överskottet kan utmätas av KFM. Även om överskottet inte återbetalas till den skattskyldige är det ändå att anses som tillgängligt för lyftning. Det räcker med en begäran från den skattskyldige (prop. 1996/97:100 s.620).

Ovanstående innebär att om den skattskyldige gör en s.k. kompletteringsbetalning i god tid innan skatten förfaller till betalning kan det överskott som uppkommer på kontot bli föremål för utmätning, om den skattskyldige har allmänna mål (inte skattekontounderskott) eller enskilda mål registrerade hos KFM.

23.8 Preskription av skattefordringar

Preskription innebär att staten förlorar sin rätt att kräva ut fordran, dvs. någon åtgärd för att få betalt för fordran får inte vidtas.

Regler om preskription av fordringar finns i preskriptionslagen (1981:130). På skatteområdet finns det dock särskilda regler om preskription. För skatter och avgifter gäller i stället lag (1982:188) om preskription av skattefordringar m.m. För skattefordringar gäller en fast preskriptionstid på fem år. På ansökan av KFM kan preskriptionstiden i vissa fall förlängas genom beslut av länsrätten. Det gäller bl.a. om gäldenären gör sig av med egendom för att försvåra indrivningen, om gäldenären vistas utomlands eller om gäldenären försöker hålla sig undan. Förlängningen gäller till utgången av femte året efter det år när preskription annars skulle ha inträtt.

Huvudregel

Huvudregeln för skatt enligt SBL är att den femåriga preskriptionstiden räknas från utgången av det kalenderår då den lämnades för indrivning (registrerades i utsökningsregistret).

Indrivningsuppdrag som återtas

Om ett indrivningsuppdrag återtas av SKM upphör beräkningen av preskriptionstiden för det belopp som omfattas av återkallelsen. Skäl till att återkalla ett indrivningsuppdrag är om det är fråga om en felaktig restföring. Ett annat skäl till att indrivningsuppdraget återtas helt eller delvis kan vara att SKM har medgett anstånd med betalning (prop. 1996/97:100 s. 647). Om SKM ger anstånd med

betalning av skatt krediteras skattekontot anståndsbeloppet. Denna kreditering avräknas mot periodens debiteringar på vanligt sätt. Uppstår det ett överskott vid avstämningen och det inte finns något hinder mot återbetalning avräknas överskottet mot restförda skattekontoskulder. Restförda belopp nedsätt med belopp motsvarande överskottet. Att SKM återtar det restförda beloppet innebär inte att uppgiften rättas i utsökningsregistret.

Anstånd

Om SKM har återtagit ett belopp på grund av att anstånd har meddelats och något belopp kvarstår obetalt vid anståndstidens utgång kan det leda till att ett nytt underskott på skattekontot lämnas för indrivning. Ny preskriptionstid beräknas då från tidpunkten för överlämnandet.

Undantag från huvudregeln

Huvudregeln för skattefordringar utanför skattekontosystemet är att den femåriga preskriptionstiden räknas från utgången av det kalenderår när skatten förföll till betalning. Har fordran blivit fastställd till sitt belopp först efter det att den förföll till betalning, räknas preskriptionstiden i stället från utgången av det kalenderår då fastställelsebeslut meddelades, dock bara den del av beloppet som inte var indrivningsbart redan dessförinnan. Har anstånd med betalning helt eller delvis medgetts, preskriberas skatten i dessa fall tidigast två år efter utgången av det kalenderår när anståndet upphörde att gälla.

Frivillig betalning

Frivillig betalning av gäldenären, för en skuld eller ett skattekontounderskott som är preskriberad, tas emot av KFM och krediteras skulden på vanligt sätt. En sådan frivillig betalning återbetalas inte.

Om betalning sker efter det att en betalningsuppmaning felaktigt har skickats ut, är betalningen inte att betrakta som frivillig och återbetalas.